

УДК 811.161.2:821.161.2-1'06
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/82-2-46>

Наталія СОВТИС,
orcid.org/0000-0001-6025-545X
доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри української мови
Рівненського державного гуманітарного університету
(Рівне, Україна) NataliaSowtys@gmail.com

Наталія ВОЛОС,
orcid.org/0000-0002-3433-1292
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови
Рівненського державного гуманітарного університету
(Рівне, Україна) shcherbachuk.natalia@gmail.com

Ангеліна ЦАПУК,
orcid.org/0009-0005-4879-9995
учитель української мови
Грушівської гімназії Березнівської міської ради
(Поліське, Рівненська область, Україна) lina.melnichuk00@gmail.com

ПОЕТИЧНА МОВА ЛІНИ КОСТЕНКО ВОЄННОЇ ДОБИ

У статті проаналізовано поетичну мову Ліни Костенко воєнної доби, яка стала одним із визначальних явищ у ліриці та ліро-епосі видатної поетеси. Беззаперечним є рівень розуміння ліричних творів Ліни Костенко як унікального явища української літератури воєнної доби, що здатне передавати глибину людських переживань у часи випробувань. Особливу увагу приділено поетичним образам та мовним засобам їх вираження, що відображають реальну картину воєнної трагедії та водночас створюють передумови для роздумів про незламність духу і силу слова. У розвідці проаналізовано ключові елементи поетичної мови Ліни Костенко, зокрема метафоричність, символізм, експресивність та алегоричність, які визначають художню своєрідність її творів. Зосереджено увагу на виявленні тісних зв'язків між історичними подіями, осмисленими поетесою, та їх відлунням у сучасному соціально-культурному контексті воєнної доби. Окремий акцент зроблено на віршах, що висвітлюють складні моральні дилеми, зокрема вибір між боротьбою та відчаєм, патріотизмом і гуманізмом. У статті простежено процес відображення поетичною мовою Ліни Костенко універсальних проблем війни: фізичні втрати, рівень глибини болю, всеосяжна пам'ять. Водночас усе це трансформується в символічний простір надії, що дає змогу переосмислити воєнні події як складову загальнонаціональної історії та колективної пам'яті. Її слово – це не лише літературний відгук на події, але й цілющий засіб духовної терапії для сучасного суспільства. Таким чином, стаття розкриває багатогранність світу поетичного слова Ліни Костенко у воєнну добу, підкреслюючи його художню, культурну та моральну цінність. Висновки дослідження сприяють поглибленню розуміння ролі поезії у збереженні національної ідентичності та формуванні нових підходів до вивчення літератури воєнної тематики.

Ключові слова: Ліна Костенко, війна, мовна картина світу, моральні пошуки, символізм, національна пам'ять.

Natalia SOVTYS,
orcid.org/0000-0001-6025-545X
Doctor of Philology Sciences, Professor,
Head of the Department of the Ukrainian Language
Rivne State University of the Humanities
(Rivne, Ukraine) NataliaSowtys@gmail.com

Natalia VOLOS,
orcid.org/0000-0002-3433-1292
Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of the Ukrainian Language
Rivne State University of the Humanities
(Rivne, Ukraine) shcherbachuk.natalia@gmail.com

Anhelina TSAPUK,
orcid.org/0009-0005-4879-9995
Ukrainian Language Teacher
Hrushiv Gymnasium of the Berezne City Council
(Poliske, Rivne region, Ukraine) lina.melnichuk00@gmail.com

THE POETIC LANGUAGE OF LINA KOSTENKO IN WARTIME

The article analyzes the poetic language of Lina Kostenko in wartime, which became one of the defining phenomena in the lyric poetry and lyric era of the outstanding poetess. The level of understanding of Lina Kostenko's lyrical works as a unique phenomenon of Ukrainian literature during the war is undeniable, which can convey the depth of human experiences in times of trial. Particular attention is paid to the poetic images and linguistic means of expression, reflecting the real picture of the tragedy of war and at the same time creating the prerequisites for reflections on the invincibility of the spirit and the power of word. The study analyzes the key elements of Lina Kostenko's poetic language, in particular, metaphor, symbolism, expressiveness, and allegory, which determine the artistic originality of her works. The article focuses on identifying close connections between historical events, interpreted by the poet, and their echo in the contemporary sociocultural context of wartime. Particular emphasis is placed on the poems that highlight complex moral dilemmas, in particular, the choice between struggle and despair, patriotism, and humanism. The article traces the process of reflecting universal problems of war in the poetic language of Lina Kostenko: physical losses, the level of pain, and all-encompassing memory. At the same time, all of this is transformed into a symbolic space of hope, allowing us to rethink events of war as a component of national history and collective memory. Her word is not only a literary response to the events, but also a healing tool of spiritual therapy for modern society. Thus, the article reveals the versatility of Lina Kostenko's world of poetic word in wartime, emphasizing its artistic, cultural, and moral value. The findings of the study contribute to a deeper understanding of the role of poetry in preserving national identity and the formation of new approaches to the study of military literature.

Key words: *Lina Kostenko, war, linguistic view of the world, moral quests, symbolism, national memory.*

Постановка проблеми. Повномасштабне вторгнення спричинило ланцюг жорстоких подій, які знайшли своє відображення у творчості письменників, породили нові думки, почуття і переживання. У час війни, коли метафори втрачали силу, українські митці знаходять способи фіксувати жорстоку реальність, що розгорталася перед очима, рефлексують поетичним і прозовим словом, воюють, волонтерять, збирають свідчення про воєнні злочини росії.

Сучасним письменникам, які є невід'ємною інтелектуальною частиною українського народу, так само, як і мільйонам українців, довелося навчитися виживати під час окупації, тікати від обстрілів, стати переселенцями у своїй країні та біженцями на чужині. Їхній гіркий досвід ліг в основу поетичної антології «Війна 2022» (Війна, 2022), яку було видрукувано наприкінці того ж таки 2022 року. Це одна з перших великих книг про повномасштабне вторгнення росії в Україну.

До антології увійшли і нові вірші про війну Ліни Костенко, творчість якої є невід'ємною частиною у формуванні сучасної історії України.

Аналіз досліджень. Глибина почуттів, зреалізована мовою, різноманіття тематики, майстерно відтворене авторкою, стали об'єктом різногатованих досліджень поціновувачів її слова. Натепер розвідки В. Базилевського, В. Брюховецького,

І. Дзюби, С. Єрмоленко, Г. Клочека, Г. Кошарської, В. Панченка, О. Рарицького, Г. Сюті, Л. Тарнашинської та інших стали вагомими дослідженнями всебічного аналізу поетичної, прозової, публіцистичної творчості Ліни Костенко.

Літературна спадщина письменниці різноманітна, особливо коли йдеться про війну. Попри значну кількість наукових публікацій про індивідуальний стиль мовомислення авторки, усе ж недостатньо висвітлено тему війни, яка становить невід'ємну частину культурологічної спадщини Ліни Костенко і є особливо актуальною сьогодні.

Мета статті. З огляду на творчий доробок письменниці варто вести мову про концепт «війна» у її художніх текстах. Поезії Ліни Костенко допомагають багатогранно розкрити авторське бачення теми війни в безпосередньому зв'язку з Україною та безперервною боротьбою за її майбутнє.

Виклад основного матеріалу. Велика сила й воля духу письменниці знаходить свій вияв у її словах. На слушну думку І. Дзюби (2016 р.), поезії мисткині допомагають українцям захищатися, бо є чесним, твердим і відвертим зізнанням чутливої і сильної людини, яка чітко знає, чітко бачить, що треба і каже про це, не зважаючи ні на які обставини і колізії. Внутрішньо, етично і світоглядно Ліна Костенко залишається такою, якою була. І те, що вона говорить, випробовування часом проходить. І випробовування всіма змінами часу, тому

що у її слові якісь вічні істини – інтелектуальні і етичні (Дзюба, 2016).

Як зазначає сама Ліна Костенко, війна не викликає страху в людини, яка вже пережила її в дитинстві, тому жодного разу не спускалася в укриття. Письменниця вчергове демонструє вражаючу мужність і впевненість у власних силах, зокрема у важкі моменти. Вона знає, що її суть – у боротьбі і писанні, у фіксуванні історії й думок про те, що трапляється.

Вірші про війну, які були створені до 2014 року сприймаються як передбачення або перестороги. У них проступають біль і страждання, деякі звучать як молитва за Україну та її народ.

Поезії «*І жах, і кров, і смерть, і відчай...*» (2015), «*Міф*» (2016), які стосуються воєнної агресії росії проти України та українського народу, написані після 2014 року і стали своєрідними кульмінаційними точками в розумінні сучасних військових подій. Вони можуть бути сприйняті як геніальне передбачення, як засвідчення того, що думки та почуття Ліни Костенко щодо війни залишилися незмінними протягом десятиліть. Це не лише вболівання патріотки за свою країну, а й сильний зв'язок із землею, історією та усім, що символізує Україну.

Вірш «*І жах, і кров, і смерть, і відчай...*» демонструє тверду, небайдужу позицію письменниці до трагедії, що закривавила її рідну землю та тисячів співвітчизників.

Бінарна опозиція, яка універсально поєднала в собі елементи *життя* і *смерть*, лежить в основі моделі концепту «війна». У поезії використано низку лексем з негативною конотацією: *жах, кров, відчай, чорна біда*. Щодо національної ментальності, яка є важливою для авторки, то в аналізованому тексті на мовному рівні вона реалізована займенником *ми*, який виступає контекстуальним синонімом до іменників *народ, суспільство, українці*.

Ліна Костенко написала цю поезію на титульному аркуші збірки віршів, які були відправлені як гуманітарна допомога військовим. Цим вчинком письменниця висловила солідарність з тими, хто відстоює майбутнє сучасної України. У той же час вірш пронизаний відразою до загарбників. Назва твору правдиво відображає жахиття вчинків «хижого орди», яка стала головним антагоністом цієї історії.

Окрім гострої критики, текст також містить риторичні запитання до усього світу, який сліпо ігнорує загрозу. Строфи про *маленького сірого чоловічка*, що накоїв чорної біди, та попередження світові *Куди ж ви дивитесь, народи?! Сьогодні ми, а завтра – ви уже тепер* сприймаються

як передбачення і заклик до людей світової спільноти не стояти осторонь, а підтримувати в складних умовах. Текст точно передає образ *маленького сірого чоловічка* як символ весвітнього зла, який авторка складає із лексем з негативною конотацією: *маленький, сірий*, що репрезентують його як безіменного, неіндивідуалізованого суб'єкта – втілення лиха. Алюзії на Лох-Несс та інші міфічні образи допомагають поетесі узагальнити цей образ, надаючи йому універсальності та глобального масштабу. Це заклик до об'єднання народів у боротьбі з загальним злом. Поетеса використовує цей образ як метафору загальної небезпеки, що не має національних або індивідуальних меж, але яка спільна для всього людства. Це стимулює до зусиль у протистоянні зі злом.

Вірш «*Міф*» (2016 р.) Ліна Костенко присвятила Герою України, Василю Сліпаку, який загинув у бою, захищаючи честь та незалежність України. Назва вірша – це позивний самого героя. Ідея, яку обстоює письменниця, болить кожному: герої народжуються раз на століття, але померти можуть щодня. «*Міф*» – дуже важлива постать, чий життя стало подвигом людського духу. Він безсмертний для людей та загадковий, неприборканий у своїй чесності та відвазі. Авторка надала заголовку емоційної нейтральності, тоді як сам текст наділений ідейно-художньою експресією. Це додає віршу глибини, а читач занурюється в образ героя через призму не лише його подвигу, а й символічності самого імені. Василь Сліпак уже став міфом, справжньою легендою. Використання порівнянь (*кулі примхливі, як дівчата; підлість послідовна, як геометрія; в'язниці гостинні, як могили*), прикметників найвищого ступеня порівняння (*найкраці, найчесніші*), створюють емоційну глибину поезії та дозволяють читачеві зрозуміти усю трагедію сучасної війни.

Василь Сліпак був неймовірно талановитим музикантом та виконавцем з унікальним, емоційно виразним, здатним переходити на різні реєстри, голосом. Саме він, завжди пам'ятаючи про свою Батьківщину, відкривав світовим аудиторіям твори українських композиторів та активно пропагував нашу культуру. З початком війни оперний співак вирушив захищати свою країну. За величезну самовідданість та героїзм, заслужене визнання внеску в захист державного суверенітету України йому присвоєно звання «Герой України» (помертньо). Василь Сліпак став символом відданості і мужності тих українців, які захищають свою країну.

Авторка використовує назву квітки *жоржина*, яка набуває символічного значення – *криваві жоржини ростуть над шляхом у вічність*. Це символ

успіху, мужності і нескореної сили життя. Часто жоржини за їх витонченість називають королівськими. Вони асоціюються з успішними й впевненими в собі людьми з почуттям власної гідності, оскільки мають міцне та масивне стебло. Тому їх можна дарувати чоловікам.

*Не дуже людям думалось про честь,
усе хотіли хліба і видовищ.*

Колись була Мадонна Перехресть.

Тепер у нас Мадонна Бомбосховиц (Війна, 2022).

Звернення Ліни Костенко до особистих переживань та загальнолюдських тем допомогло наповнити цей вірш певною символікою. Письменниця з докором викриває сумнівні цінності, які обирало українське суспільство до повномасштабного вторгнення: зазвичай це хліб і видовища. Це неминуче призводить до хаосу і воєн. Алюзією до вірша є збірка «Мадонна Перехресть», яка відобразила різні періоди життя поетеси та містить присвяту доньці. У ній поетеса розкрила перед читачем окремі відверті сторінки свого особистого життя. Осмислення глибинного значення поетичних мініатюр акцентує на вічних загальнолюдських питаннях буття. «Мадонну Перехресть» слід розглядати не лише через призму повсякденного психологічного аналізу. Перед читачем постають етапи відтворення спогадів та простір для майбутнього, який, сприймається як мінорний. Мадонна Перехресть – це ще й біблійний символ Діви Марії з малим Ісусом на руках, і скульптура, яка популярна в різних країнах і культурах. Вона символізує материнство, духовність і благословіння, часто встановлюється і досі на перехрестях доріг або важливих точках міста, щоб приносити захист і добробут подорожнім.

Ілюстрацією до вірша може бути фото молодої українки з немовлям у київському метро, яке стало усевітньо відомим у перші місяці повномасштабного вторгнення. Цей образ біблійного символу є початком нового життя і сучасних реалій. Майстри слова часто використовують таку біблійність для відтворення емоцій та думок про циклічність життя. Світ її поезії – це акцент на внутрішньому світлі та розумінні людських почуттів.

*Ще трохи, трохи – й зацвітуть морелі,
і облетять, як сон кореневищ.*

Війна малює кров'ю акварелі.

Її палітра – попіл пожарищ.

Її пейзаж – руйновище кварталів.

Порожніх вулиць вицвіла постель.

Хіба що десь крізь стогін з-під завалів

якийсь тюльпанчик раптом проросте (Війна, 2022).

Письменниця стає свідком безмежного горя та хаосу, що несе війна. Однак, на її думку, морелі після морозів усе ж таки зацвітуть. Мореля – це сорт абрикосів з дрібними плодами, які є чутливими до морозів. Більшість їх сортів вимагає теплих кліматичних умов, адже через вплив низьких температур вони можуть зазнати пошкодження або навіть загинути. Стадія цвітіння абрикос – це найчутливіший їх стан.

У вірші – природне цвітіння, облітання пелюсток асоціюється зі зникненням краси архітектурних споруд, весняні акварелі малюються кров'ю, а палітра – попіл пожарищ, руйновище кварталів, порожніх вулиць вицвіла постель. Однак посеред безодні трагедій виглядають тендітні бутони тюльпанів – символи миру та надії. Квіти стають уособленням краси й початком нового життя, яке може розцвісти навіть після трагедій, страждань. *Крізь стогін з-під завалів* – це навіть не метафора, а реальні події в багатьох містах України, обстріляних ракетами, коли з-під завалів діставали тіла живих чи мертвих людей. Попри все поетеса вірить у красу, у відновлення України та в здатність народу перетворювати руїни в сади. Поетичні рядки – це сподівання, віра у майбутнє, де війна буде лише відгомном минулого, а тюльпани розквітнуть на полях, символізуючи мир і красу.

Підкрадається лихо нечутними кроками.

Але раптом зненацька зупиниться мить.

Почорніє село обгорілими кроквами.

І на білому світі війна загримить.

Захлинаються кров'ю і димом світанки.

Вигинає імперія хижий хребет.

По дорогах повзуть розчепірені танки.

Причайлася свастика в літері Zet.

А ще світяться хатки в зимовій завії.

Ще не знає ніхто, що йому на роду.

Лиш над Києвом очі святої Софії

спопеляють навіки новітню орду (Війна, 2022).

До лексеми *орда* Ліна Костенко добирає прикметники з негативним значенням: *хижа, зла, жорстока*; до прикметника *новітня* – протиставлення *вічна Софія Київська*, як відтворення страшної історії боротьби нашого народу з ордами зі сходу.

Виразну персоніфікацію *підкрадається лихо нечутними кроками* авторка використала для відтворення напруженої атмосфери небезпеки та загрози війни, адже зненацька підкрадається лише вбивця або злодій. Лірична героїня свідомо того, що війна спинає і навіть кардинально змінює хід подій, віроломно втручається в людські долі. Як і в часи Другої світової війни *почорніє село обгорі-*

лими крокками – промовиста метафора трагічних подій, які, на жаль, можуть повторитися: *захлинаються кров'ю і димом світанки; по дорогах повзуть розчепірені танки; причаїлася свастика в літері Zet*. Авторка конкретизує та персоніфікує усі жахіття війни: вибухи, сирени і нічний страх, щоб показати відчуття тривоги й небезпеки.

Попри гнітючу атмосферу невизначеності долі кожної людини, у вірші проступає символ надії – це хатки, які світяться в зимовій завії. А відтак ворог буде подоланий, лише необхідно стійко пережити цю ніч, цей страшний час. Уведення образу *святої Софії* доречно, тому що це історична пам'ятка архітектури і символ Києва, столиці України, відома своїми мозаїчними українськими розписами. Нагадування про неї не випадкове, адже символізує незламність народу, одвічні морально-етичні цінності. Софія Київська завжди була осередком духовного життя і незважаючи на пожежі, стихійні лиха, війни і катастрофи, стоїть і стоятиме на берегах Дніпра непорушним оберегом.

*Ця ніч була загрозна і темна.
І так хотілось тиші і тепла!
А вибух був – як жовта хризантема,
що на пів неба раптом розцвіла.
Струснуло стіни і двигтіло довго ще.
Сирени вили, блискало на склі.
То що – тікати? (Війна, 2022).*

Її покоління, яке пережило Другу світову війну, не злякали бомби о 4 ранку, оскільки вони їм звичні з дитинства. Тому в укриття не ходила. Проте і сил не було перший місяць писати, адже слідкувала за кожним кроком, нюансом цієї війни, а потім взяла себе в руки і почала писати, писати і все (Ліна Костенко, 2022).

Зворушливі образи вірша передають напружену атмосферу, але водночас вселяють упевненість у власних силах народу. Авторка відмовляється від страху й відчуває, що народ не подолають.

*Росли, росли – і вирости хлоп'ята.
Чийсь кохані і чийсь сини.
Щоб Україна не була розп'ята,
пішли боротись, – хто ж, як не вони?!
Господь їм сил подвоїв і потроїв.
Здолали все, подужали заброд.
Так виникає нація героїв.
Так постає з населення народ (Війна, 2022).*

Характерні риси українського народу вербалізовано лексемою *нація*, до якої зафіксовано найбільше епітетів, що становлять номінативне поле автостереотипу та виражають негативну та позитивну конотацію стереотипних ознак: *анахронічна, терпляча, добра, красива, шляхетна*.

Особиста позиція письменниці – глибока повага до тих, хто віддає своє життя за волю країни, адже саме їхні вчинки формують велич духу усього народу, силу волі, патріотизм та віру у краще майбутнє навіть у найважчі часи. Саме в борні формується народ, гідний поваги і шани усього світу.

*Вернулись люди – а немає стін.
Пройшла орда, жорстока і запекла.
Регоче диявол.
І встає з руїн
Сивий Янгол українського пекла (Війна, 2022).*

Саме ці рядки відображають реалії нашого сьогодення: руїни домівок. На думку Ліни Костенко, дії теперішньої країни-агресорки можна порівняти тільки із жорстокістю озброєної орди монгольських чи тюркських кочових народів, котрі виснажували князівства Київської Русі, що призводило до втрати політичної самостійності. Тому письменниця застерігає від поневолення і вбачає чіткі аналогії з цими подіями. *Янгол* (транслітерація українського слова «ангел»), який згадує авторка, зазвичай асоціюється з білими одягом і крилами, втілює духовну істоту з надприродними силами, захистом, благополуччям та добром. Вони сприймаються як посланці віри або духи, що є благовістниками чи заступниками перед Богом чи вищими силами. Метафоричний епітет *сивий янгол* відображає жахіття війни, які зістарюють навіть янголів. Проте у вірші чітко простежується надія письменниці на оновлення: на руїнах має постати щось нове, відродитися втрачене, перемога добра повинна принести правду. Водночас авторка переконана, що важливо не лише чекати на справедливості, але й діяти для її досягнення.

*Всі маски вже впали і всі королі уже голі.
І всі Златоусту усе вже сказали торік.
Виходимо з моря своєї гіркої недолі.*

Заходимо в повінь усіх Вавилонських рік (Війна, 2022).

Ця поезія Ліни Костенко з використанням великої кількості різних образів яскраво відтворили глибоке та всеосяжне мислення мисткині слова. Вражає своєю влучністю метафора або вираз *Голий король*, що у вірші означає ситуацію, коли людина або ідея, яку раніше вважали сильною або впливовою, позбавляючись таких чеснот через викриття слабкостей, помилок або недоліків, втрачає свою видиму силу, владу або авторитет. Оманлива ідея, проголошені фейкові гасла, нетривкі цінності приречені на поразку. На жаль, ще з біблійних часів правдиві пророки були не почуті натовпом. Златоусту, як *пророки*, передбачали події, що мали статися, а відтак сенс їхніх

пророцтв не втратив своєї актуальності і досі. Як відомо, ім'я Іоанна Златоуста, святителя, відомого своїми проповідями, філософськими трактатами та великим впливом на християнську церкву, асоціюється з високими моральними якостями, правдивими свідченнями. *І всі Златоусту усе вже сказали торік* – усі правдиві свідчення і застереження були висловлені, але, на жаль, не почуті: українці таки зіткнулися з ворогом-агресором. Зрештою, як і не засвоєні українським народом поетичні афоризми самої Ліни Костенко, у яких закарбовано морально-етичні імперативи.

Ще одним образом у поезії є *Вавилонські ріки*. Загалом письменниця часто використовує образ *річки* у своєму доробку. На думку О. Пахльовської, «Річка Геракліта – це психологічний, інтимний, почуттєвий вимір космічного Часу. Це космічний Час, заломлений крізь пам'ять людини... Уздовж багатьох загублених річок – «очерети із чорними свічками...» (Костенко, 2011: 12).

Вавилон за біблійними мотивами символізує державу-завойовника, яка зневажила Бога. *Вавилонські ріки* – це вираз про дві річки Євфрат і Тигр у місті Вавилон в давній Месопотамії, які були важливими для цивілізації давнього світу. Вони стали символом того, що додає сил для очищення і відстоювання правди. Український народ має вийти з моря «своєї гіркої неолі» і вступити в нову еру для оновлення і відродження. Саме в образі *вавилонських рік* сконденсований космічний час – нова ера для України.

*Зміряйте росії температуру –
у неї біла гарячка.*

Поставте діагноз – у неї параноя.

*Вона хреститься на ікони,
а бомбить церкви й кладовища.*

Її священники благословляють убивць (Війна, 2022).

На позначення безумства в розв'язанні російсько-української війни письменниця використовує ще одне стале словосполучення – *біла гарячка*.

*Обридли всі ерзаці і абзаці,
щоденний треш без чуда і легенд.*

*І весь цей діалог цивілізацій,
де бомба як останній аргумент.*

Політики, учеплені за владу.

Глобальний світ, залежний від нікчем.

*Обридло все. І хочеться в Елладу,
де ще боролись словом і мечем* (Війна, 2022).

Як бачимо, у цьому вірші чітко простежується втома Ліни Костенко від сучасного світу,

де переважає поверхневність речей і маніпулюють словами, де надмірне засилля фейкових новин і постійне залякування атомною бомбою, де політика переважає моральні цінності, де насильство і загроза стають останнім аргументом, а *глобальний світ, залежний від нікчем*. У метафорі *обридли всі ерзаці і абзаці* виразний акцент зроблено на паронімах і алітерації. Ерзац – це замітник або імітація чогось оригінального, часто виготовленого з менш якісного матеріалу. На її думку, настала епоха імітації, підробок у всіх сферах життя.

Авторка використовує навіть сучасне сленгове слово молоді *треш*, що характеризує ситуацію, яка не вкладається у розуміння можливого. Очевидно, це слово письменниця перейняла від своєї онуки – Ярослави Барб'є.

У вірші Ліна Костенко висловлює бажання втекти від цього світу туди, де колись боролись словом і мечем, де була справжня боротьба за ідеали і цінності – в *Елладу*, античну грецьку цивілізацію. У вірші *Еллада* – це місце, де раніше цінувалися традиції, культура, мистецтво та боротьба словом і мечем – символіка глибоких цінностей та історичного спадку.

До образу Еллади часто звертався Є. Маланюк, називаючи Елладою Україну з її історією, сучасністю, менталітетом та світоглядом українців.

Висновки. Отже, поезія Ліни Костенко про війну є важливою складовою її творчості. Російська агресія проти українського народу для письменниці стали об'єктом глибокого осмислення та влучного художнього відображення. Сучасна лірика авторки на тему війни підносить почуття гордості за тих, хто обороняє свою землю, співчуття до тих, хто зазнав страждань через війну, і надію на перемогу над злом, закликає до єднання та спільної боротьби проти загрози. Така поезія відображає вічні проблеми людства.

Мовна картина світу творчого доробку Ліни Костенко постає як багатомірна та багатогранна із символами, що поєднують універсальні та рідні для поетеси цінності й значення. Центральне місце картини світу займає образ нашої країни, яка часто перебуває на роздоріжжі між Заходом та Сходом, і впродовж своєї історії змушена відстоювати право на життя із ворогами-сусідами, тому концепт *війна* стає маркером епохи та сьогодення. Тому не випадково проаналізовано основні образи, які асоціюються з війною, соціокультурні та психологічні аспекти теми війни, репрезентацію цієї теми у творчості письменниці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Війна 2022: щоденники, есеї, поезія. Львів: Видавництво Старого Лева. 2022. 440 с.
2. Дзюба Іван про рятівні сенси поезії Ліни Костенко. 2016. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/27691171.html>
3. Костенко Л. Річка Геракліта. Київ: Либідь. 2011. 336 с.
4. Лектура Івана Дзюби про Ліну Костенко. Рідний край. Полтава, 2012. – № 1 (26). С. 260–261.
5. Ліна Костенко: «Передавайте від мене привіт Кіровоградщині». 2022. URL: <https://cbn.com.ua/articles/2022-07-21-lina-kostenko-peredavajte-vid-mene-pryvit-kirovogradshhyni>.
6. Совтис Н., Волос (Щербачук) Н., Сойко М. Концепт «війна» в індивідуально-авторській картині світу Ліни Костенко. *Актуальні питання гуманітарних наук* : міжвуз. зб. наук. праць молодих вчених Дрогобиц. держ. пед. ун-ту імені Івана Франка. Дрогобиц : ВД «Гельветика», 2023. Вип. 60. Т. 5. С. 82–87.

REFERENCES

1. Viina 2022: shchodennyky, esei, poeziia. [War 2022: diaries, essays, poetry]. 440. [in Ukrainian].
2. Dziuba I. pro riativni sensy poezii Liny Kostenko (2016). [Ivan Dzyuba about the saving meanings of Lina Kostenko's poetry]. URL : <https://www.radiosvoboda.org/a/27691171.html>. [in Ukrainian].
3. Kostenko L. (2011) Richka Heraklita. [Heraclitus River]. 336.
4. Lektura Ivana Dziuby pro Linu Kostenko (2012). [Ivan Dzyuba's lecture about Lina Kostenko]. Ridnyi kraj. Poltava, 1 (26). 260–261. [in Ukrainian].
5. Lina Kostenko: «Peredavaite vid mene pryvit Kirovohradshchyni» (2022). [Lina Kostenko: «Send my greetings to Kirovohrad region»]. URL : [tps://cbn.com.ua/2022/07/21/lina-kostenko-peredavajte-vid-mene-pryvit-kirovogradshhyni/](https://cbn.com.ua/2022/07/21/lina-kostenko-peredavajte-vid-mene-pryvit-kirovogradshhyni/). [in Ukrainian].
6. Sovtys N., Volos (Shcherbachuk) N., Soiko M. (2023) Kontsept «viina» v indyvidualno-avtorskii kartyni svitu Liny Kostenko. [The concept of «war» in Lina Kostenko's individual and author's picture of the world]. Aktualni pytannia humanitarnykh nauk : mizhvuz. zb. nauk. prats molodykh vchenykh Drohobyts. derzh. ped. un-tu imeni Ivana Franka, 60 (5). 82–87. [in Ukrainian].